

Таким чином, епідемічна ситуація в Україні із багатьох інфекційних захворювань є неблагополучною. Ряд регіонів держави є територіями високого ризику інфікування населення, що обумовлено рядом соціально-економічних і клімато-географічних характеристик територій. Організація коректного епідеміологічного нагляду при інфекційних хворобах може реально забезпечити контроль розвитку епідемічного процесу при кожній окремій нозології.

І. В. ВОЛКОВА

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕКТИВІВ ДО РОБОТИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ – ШКОЛАХ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

З огляду на погіршення стану здоров'я школярів та основні тенденції реформування освіти в Україні особливого значення набуває створення сучасних моделей загальноосвітніх навчальних закладів – “Шкіл сприяння здоров'ю”, які намагаються вирішувати проблему збереження, зміцнення здоров'я дітей та підлітків, формування культури здоров'я, профілактики шкідливих звичок. Однією з проблем постає розвиток компетентності педагогічних колективів навчальних закладів – шкіл сприяння здоров'ю.

Учитывая ухудшение состояния здоровья школьников и основные тенденции реформирования образования в Украине особое значение приобретает создание современных моделей общеобразовательных учебных заведений – «школ содействия здоровью», которые стараются решить проблему сохранения, укрепления здоровья детей и подростков, формирования культуры здоровья, профилактики вредных привычек. Одна из проблем – развития компетентности педагогических коллективов учебных заведений – школ содействия здоровью.

Taking into account a decreasing level of pupils' health and the main tendencies of education reforms in Ukraine organization of modern models of general schooling is important – “Schools of assistance to health”, which main idea is to find a solution of such problems as keeping, strengthening children's and teenagers' health, forming of their health culture, providing preventive maintenance of harmful habits. The other problem is to raise the level of competence of representatives of pedagogic collectives of such educational establishments.

Конституція України проголошує людину найвищою соціальною цінністю. Держава, згідно з Основним Законом, зобов'язана створити умови для повноцінного життя, збереження та зміцнення здоров'я, всебічного розвитку і самореалізації кожного громадянина. Національна доктрина розвитку освіти України пріоритетним завданням системи освіти визнає виховання людини в душі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих. Від успішності вирішення цих завдань значною мірою залежить майбутній стан продуктивних сил країни, її економічний, оборонний, інтелектуальний, духовний потенціал.

На даний час в Україні діє більше десяти державних програм, спрямованих на пропаганду здорового способу життя дітей та молоді, і дуже важливо, щоб підрастаюче покоління усвідомлювало, що майбутнє кожного, як і держави в цілому – за здоровими поколіннями, бо фізично і морально здорова людина здатна творити і приносити користь іншим людям.

Проте, існує невідповідність потреб українського суспільства в вихованні фізично, психічно, духовно здорового підрастаючого покоління та реальним станом збереження та зміцнення здоров'я дітей, учнівської та студентської молоді як в Україні в цілому, так і в Харківській області окремо. Вивчення стану соматичного здоров'я дітей Харківської області за результатами обов'язкових профілактичних медичних обстежень дітей шкільного віку показує, що патології здоров'я у дітей даного віку зросли в 1,4 рази у 2001-2002 роках у порівнянні з даними за 1996-1997р. Поширеність захворювань складає: органів дихання – 46,7%, органів травлення – 8,8%, органів зору – 6,1%, нервової системи – 5,3%, кістково-м'язової системи – 4,9%, інфекційні і паразитарні – 4,0%. Динаміка патологічної ураженості за результатами профілактичних оглядів дітей свідчить про несприятливі тенденції щодо зниження гостроти зору, слуху, дефектів мовлення, патології кістково-м'язової системи (сколіоз, порушення постави). Так, при огляді дітей, що поступають до школи, з пониженою гостротою зору виявлено 28,6 на тисячу дітей, учнів – 66,2 на тисячу школярів; з порушенням постави – 23,3 та 51,6 відповідно; зі сколіозом – 6,5 та 32,1.

Таким чином, поширення хронічних захворювань і функціональних порушень в умовах навчальних закладів, розповсюдженість шкідливих звичок серед дітей та молоді набуває стійких

тенденцій. У той же час існуючий педагогічний підхід потребує свідомого залучення потенціалу кожного працівника навчального закладу до формування особистості учня, його ефективної адаптації до навчальної діяльності, і тому, проблема формування здоров'я підростаючого покоління стає важливою складовою розробки майже всіх сучасних педагогічних оздоровчих технологій.

У сучасній психолого-педагогічній літературі питанням збереження здоров'я, формуванню здорового способу життя школярів засобами фізичної культури приділяли увагу Е. Вільковський, Г.Власюк, І.Петренко, Л.Турчак, Н.Хоменко, А.Цюсь та ін., Г.Голобородько, О.Дубогай, С.Свириденко та ін. підходять до позицій формування здорового способу життя школярів з точки зору вікових особливостей; В. Дабаган, В.Оржеховська, О.Шевчук та ін. вказують на необхідність роботи з попередження шкідливих звичок, девіантної поведінки школярів; Т.Бойченко, М.Гончаренко, В.Шахненко, С.Юрочкіна та ін. визначають пріоритетність організації валеологічної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах, валеологічного виховання у дошкільних навчальних закладах.

Такий стан проблеми обумовлює актуальність зміщення акцентів роботи школи у бік стеження за особистісним розвитком дитини та її навчання свідомому ставленню до свого здоров'я, його активного формування й зміцнення. Тому на сучасному етапі школа веде активні пошуки інноваційних методів за допомогою яких буде можливо проводити освітню роботу у цьому напрямку, а форми організації щодо збереження та зміцнення здоров'я молодого покоління для держави набувають особливого значення.

Головне управління освіти і науки Харківської обласної державної адміністрації вважає, що одним із шляхів вирішення проблеми збереження і зміцнення здоров'я дітей та молоді, формування основ здорового способу життя, є участь у Міжнародному проекті Всесвітньої організації охорони здоров'я, Комісії Європейських спільнот і Європейської ради "Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю", в якому навчальні заклади Харківщини (СЗНВК №45 "Академічна гімназія", ЗОШ I-III ст. №50, ЗОШ I-III ст. №59, ЗОШ I-III ст. №68) беруть участь з 1995 року.

Слід враховувати, що школа разом із сім'єю спроможні системно і систематично, протягом значного часу впливати на фізичний та психічний розвиток дитини, до певної міри корегувати її взаємини з оточуючим середовищем. Розуміння молоддю питань покращення свого здоров'я може бути значно посилене за рахунок певного змісту офіційних навчальних програм. Середовище навчального закладу має стимулювати гармонійний розвиток особистості, запобігати несприятливим факторам і сприяти впровадженню в життя конкретних дій з охорони і зміцнення здоров'я підростаючого покоління. Соціально-гігієнічне значення школи обумовлене тим, що вона впливає на уявлення, ставлення, діяльність та поведінку не лише учнів, але й вчителів, батьків, медичних працівників і громади [5, 3].

Гострими проблемами стають питання модернізації управлінської діяльності у навчальних закладах – школах сприяння здоров'ю, а також розвиток компетентності вчителів. Розробка та впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів науково обґрунтованих здоров'язберігаючих, здоров'язміцнюючих та здоров'яформуючих освітніх технологій повинні проходити через належним чином підготовлений колектив.

Шляхом анкетування у 2003-2004 навчальному році, 139 заступників директорів з навчально-виховної, виховної роботи, педагогів-організаторів навчальних закладів Харківської області, вивчається питання компетентності цих працівників з питань організації й забезпечення наступності та безперервності змісту освітньо-виховної діяльності даних закладів щодо формування основ здорового способу життя на уроках і в позаурочний час, збереження і зміцнення здоров'я учасників навчально-виховного процесу.

За результатами анкетування було з'ясовано, що в навчальних закладах області вирішенням проблем формування основ здорового способу життя займаються переважно вчителі основ безпеки життєдіяльності (79%), фізичної культури (76%) та біології (70%); половина респондентів назвала учителів основ медичних знань та класних керівників. Було також названо учителів початкових класів, ДПЮ, географії, педагогів-організаторів, керівників гуртків, шкільних психологів, медичних сестер, учителів мови та літератури, хімії, трудового навчання.

І тільки в окремих випадках представники керівного складу відзначили, що питаннями формування основ здорового способу життя повинні опікуватися всі вчителі-предметники, весь педагогічний колектив.

Одночасно з'ясувалося, що заступники директорів навчальних закладів у переважній більшості володіють питанням про те, чий досвід з учителів заслуговує на увагу.

Педагогічні працівники досить об'єктивно поставилися до оцінки (за 5-бальною шкалою) свого навчального закладу згідно з вимогами "Школи сприяння здоров'ю" та оцінили на "5" балів – 13%, на "4" бали – 64%, на "3" бали – 17%, на "2" бали – 3%. Проте до 3% респондентів не змогли виміряти діяльність школи тому, що робота в цьому напрямку тільки розпочалася.

Серед основних проблем навчальних закладів, які найчастіше виникають, були названі такі: відсутність необхідної науково-методичної літератури; недостатня кількість підручників та наочності з даного напрямку; слабка матеріально-технічна, спортивна база; незабезпеченість кадрами з викладання навчальних предметів "Фізична культура", "Валеологія", "Основи безпеки життєдіяльності" тощо; відсутність у школах медичних сестер, психологів, соціальних педагогів; несвоєчасність проходження вчителями курсів підвищення кваліфікації

У той же час, заступники директорів навчальних закладів від районних (міських) відділів (управлінь) освіти та методичних (інформаційно-методичних) кабінетів, Харківського обласного науково-методичного інституту безперервної освіти очікують на таку допомогу: забезпечення науково-методичною літературою, покращення стану матеріально-технічної бази, можливість одержувати узагальнені рекомендації з досвіду роботи вчителів та педагогічних колективів щодо формування основ здорового способу життя учнів, ефективних й науково перевірених шляхів створення навчальних закладів – шкіл сприяння здоров'ю. Особливо їх хвилює відсутність науково обґрунтованих та практично перевірених рекомендацій з питань створення системи роботи педагогічних колективів щодо розв'язання даної проблеми.

Таким чином, слід зробити висновок, що успішне досягнення визначеної мети можливе тільки при розробці методичного підходу до розв'язання вищезазначеної проблеми; комплексній, узгодженій роботі батьків, педагогів, лікарів, юристів і соціологів, державних установ та громадських організацій і реалізовано шляхом оптимізації підготовки педагогічних колективів навчальних закладів до цієї роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми здоров'я та освіти дітей на початку 21 століття: Матеріали окремих доповідей та виступів спільної сесії Академії медичних наук України та Академії педагогічних наук України // Педагогічна газета. – 2001. – №8.
2. Здоров'я дітей – здоров'я нації: Думки, ідеї, пропозиції вчених-педагогів // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – №4. – С. 9-38.
3. Здорова дитина – запорука здоров'я нації // Директор школи. – 2002. – №39-40.
4. Савченко О. Реалізація оздоровчої функції шкільної освіти // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – №4. – С. 11-18.
4. Система активного формування здоров'я дітей і підлітків в умовах загальноосвітнього навчального закладу. Методичні рекомендації./ Г.М. Даниленко, С.М. Циліурік, Л.І. Пономарьова та ін. – Харків: Інститут охорони здоров'я дітей і підлітків АМН України, 2002. – 24 с.

Г.Д. ГАЛАЙТАТИЙ

СТАН РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ М. ЛЬВОВА

У роботі акцентується увага на проблемних питаннях фізичної культури та працездатності викладачів закладів освіти. Аналізуються причини розбіжностей рівня рухової активності викладачів у деяких розвинутих країнах.

В работе акцентируется внимание на проблемных вопросах физической культуры и работоспособности преподавателей учебных заведений. Анализируются причины различий двигательной активности преподавателей в некоторых развитых странах.

Attention on the problem questions of physical culture of teachers of educational establishments is accented in work. Causes of distinctions of level of motive activity of teachers are analysed in some developed countries.

Протягом 2003 – 2004 років групою фахівців фізичного виховання ЛДФЕІ вивчається рівень фізичної підготовленості та працездатності викладачів закладів освіти м. Львова.

Аналізується стан питання за літературними джерелами, вивчаються дані системного анкетування, статистично опрацьовуються показники лабораторних досліджень. Результати постійно публікуються в матеріалах наукових конференцій.

За даними вибірки (викладачі до 35 років, 177 чол.) встановлено значні порушення